

เบ็ญจมาภรณ์ แคนอินทร์ 2554: การก่อตัวของสำนึกท้องถิ่นบ้านหนองขาว
อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
สาขาพัฒนาสังคม โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสวัตรี ฌ กลาง, Ph.D. 100 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ พัฒนาการและอัตลักษณ์ท้องถิ่น
วิเคราะห์การก่อตัวของสำนึกท้องถิ่น และถอดรูปแบบของการก่อตัวของสำนึกท้องถิ่นบ้านหนองขาว
อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจาก
เอกสารและข้อมูลปฐมภูมิจากการทำงานภาคสนามโดยการสำรวจพื้นที่ การสังเกตการณ์แบบมี
ส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า สำนึกท้องถิ่นบ้านหนองขาวมีลักษณะที่บ่งชี้ คือ ความภาคภูมิใจ เห็น
ความสำคัญในความเป็นท้องถิ่นหนองขาว ความรู้สึกในความเป็นญาติพี่น้องหรือเป็นพวกเดียวกัน
ที่ก่อให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันของคนหนองขาวในการสร้างสรรค์และทำกิจกรรมต่างๆ ภายใน
ท้องถิ่น เพื่อให้คนหนองขาวดำเนินชีวิตได้อย่างรู้จักและเห็นคุณค่าความสำคัญในท้องถิ่นตนเอง
และมีทิศทางในการพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสมท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมในแต่ละยุค
สมัย นอกจากนั้นข้อค้นพบจากการวิจัย ได้แก่ การที่บ้านหนองขาวได้นำอัตลักษณ์ท้องถิ่น
โดยเฉพาะอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการสร้างสำนึกท้องถิ่น เนื่องจากอัตลักษณ์เป็นตัว
ที่บ่งบอกความเป็นตัวตน ความเป็นท้องถิ่นที่มีความเฉพาะ หลากหลายในแต่ละพื้นที่ เป็นแกนที่ยึด
โยงคนในท้องถิ่นไว้ด้วยกัน ซึ่งมีรูปแบบการก่อตัวของสำนึกท้องถิ่น 2 รูปแบบ คือ การก่อตัวโดย
ธรรมชาติ เป็นสำนึกพื้นฐานของคนว่าเมื่อตนเกิดที่ไหนย่อมรู้สึกว่าเป็นคนที่นี่นั้น และการก่อตัว
โดยการสร้างและกระตุ้น เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ท้องถิ่นบ้านหนองขาวได้ตระหนักถึงความ
เปลี่ยนแปลงภายในท้องถิ่น

จากการวิจัย ผู้วิจัยสรุปว่าสำนึกท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้เมื่อคนท้องถิ่นเริ่มต้นทำความรู้จัก
ตนเองและทบทวนว่าตนเองเป็นใคร มาจากไหน สิ่งที่ดีของตนคืออะไร เห็นคุณค่าตัวเอง ประกอบ
กับการกระตุ้นจากภายในท้องถิ่นทั้งในรูปแบบของการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ทบทวนตัวเอง
การส่งเสริมค่านิยมในการชื่นชม ภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในท้องถิ่น